

กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ ของตำบลบางปลาหม้อ
อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

The Network Building Process on Buddhist way for Strengthening Community
in Bangplama Sub-district Bangplama district Suphanburi Province.

พระวชิรวิชญ์ ฐิตวัโส, ดร., พระปลัดสมพร กิตติโสภโณ, ดร.

ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญฟูลอย, นายปณวิชญ์ แสงหล้า

PhraVachiravich Thitavangso Dr., Pharpraladsomphon Phosuwan Dr.

Dr. Penphan Fuangfooloy, Mr.Pannawich Sanglar

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Pannawich.san@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 26 มีนาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 10 พฤษภาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 7 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research Method) ทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิถีการอยู่ร่วมกันตามแนวทางวิถีพุทธของชุมชน ตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อพัฒนาชุดความรู้เสริมสร้างกระบวนการเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี และ 3) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม 3) ชุดกิจกรรมและกระบวนการเพื่อสร้างการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของพระสงฆ์ 4) แบบประเมินการรับรู้ การเฝ้าระวัง การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ 5) การสังเกตพฤติกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่,ค่าร้อยละ,ค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน, การทดสอบค่าที และค่าเอฟ และ One - Way ANOVA.

ผลการวิจัยพบว่า

ตามวัตถุประสงค์ของระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการอยู่ร่วมกัน การพัฒนาชุดความรู้ และการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.196) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี มีระดับมากที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 1.274) รองลงมา คือ ด้านการลงมือปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 1.352) และด้านการค้นปัญหา+สาเหตุ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 1.319) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 1.326)

คำสำคัญ : การเสริมสร้าง; ชุมชนเข้มแข็ง; วิถีพุทธ.

Abstract

Research study named the Network Building Process on Buddhist way for Strengthening Community in Bangplama Sub- district Bangplama district Suphanburi Province. It was Mixed Research Method both concern with Documentary Research Quantitative Research Qualitative Research and Action Research. The objectives were as 1) to study for Buddhist way for Strengthening Community in Bangplama Sub- district Bangplama district Suphanburi Province. 2) To develop setting for Network Building Process on Buddhist way for Strengthening Community in Bangplama Sub-district Bangplama district Suphanburi Province. 3) To support the Buddhist way for Strengthening Community in Bangplama Sub-district Bangplama district Suphanburi Province. The implements for this research were as, 1) questionnaire 2) interview set and focus group 3) activity setting and process to know to look forward to prevent then problems solving from drug by monks. 4) The evaluation for to know to look forward to prevent then problems solving from drug by monks. 5) The observing for behavior. The statistics to use for data analyzed consist of frequency percentage means standard deviation t-test f-test and One - Way ANOVA.

The results of the Research work were as follows :

According to the objectives for revel of opinion as participate knowledge developing and supporting for the Network Building Process on Buddhist way for Strengthening Community in Bangplama Sub- district Bangplama district Suphanburi Province. By overall had been more revel as follow ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.196). Then when consider by each part had found that the revel opinion for the Network Building Process on Buddhist way for Strengthening Community in Bangplama Sub- district Bangplama district Suphanburi Province. It had the most revel. Then as part for evaluation as more revel as ($\bar{X} = 4.34$,

S.D. = 0.274). Then the next was practiced participate more revel as (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.352). Then part for problems searching + cause had more revel as (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.319). Then for lowest part was activities planning had more revel as (\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.326).

Keyword: Building Process; Strengthening Community; Buddhist way.

บทนำ (Introduction)

วิวัฒนาการทางสังคมไทยแต่อดีต “วัด” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เป็นศูนย์รวมจิตใจ ในการดำเนินกิจกรรมที่ผนวกกับการจัดการศึกษาของชุมชน “โรงเรียนวัด” เป็นสถานแรกที่ให้องค์ความรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาที่กำหนดโดยรัฐบาลส่วนกลางครอบคลุมหลักสูตรและหน้าที่พลเมืองไทย ณ ขณะนั้น เมื่อรัฐมีแนวนโยบายพัฒนาทางการศึกษา และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดมาตามกระแส พัฒนาระบบแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 จนถึงปัจจุบันฉบับที่ 12 ที่ปรากฏการเปลี่ยนแปลง แนวการศึกษาตลอดจนหลักสูตรการศึกษาเป็นไปอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นแนวทางสากลแบบตะวันตก เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศจากระบบเกษตรกรรมดั้งเดิมไปสู่ระบบอุตสาหกรรมใหม่ ส่งผลให้บริบทของ สังคมและชุมชนเปลี่ยนแปลง (Society and community) เกิดความเจริญทางวัตถุ เกิดการแข่งขันตามวิถี ชีวิตชุมชนจนเกิดช่องว่างทางสังคม (Social distancing) ในทุกมิติ เมื่อการพัฒนาประเทศถูกกำหนดด้วย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การนำแผนพัฒนาหลักในส่วนของชุมชนที่กำหนดไว้ไม่ชัดเจนมาทำ เป็นแผนปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพมักไม่ประสบผลสำเร็จ การนำพาสังคมที่อ่อนแอขาดกระบวนการยึดโยง ให้เข้มแข็งเช่นอดีต จึงต้องอาศัยกลไกศาสนาเป็นหลักในการพัฒนาโดยยึดหลักธรรม สอดคล้องตามพระ กระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 คราวเสด็จขึ้นครองพระราชสมบัติ “เรา จะครองแผ่นดินโดยธรรม” สิ่งที่คุณคนในสังคมทุกภาคส่วนต้องการ คือ ความเป็นธรรม กระบวนการ เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งควรเริ่มที่ตนเอง (พระครูวิจิตรธรรมนุรักษ์, 2560: 42)

กับดักที่สังคมและชุมชนกำลังเผชิญอยู่อาจกล่าวได้ว่า มาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องจากภาคเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม สู่อุตสาหกรรมเบา และในปัจจุบันเน้นอุตสาหกรรมที่มีความ ซับซ้อนโดยการหลั่งไหลของทุนและเทคโนโลยีเกิดค่านิยมใหม่ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุนิยม ปัจเจกนิยม สุขนิยม และสากลนิยม เข้ามาแทนที่ค่านิยมดั้งเดิมที่เน้นการเอื้อเพื่อแบ่งปัน ความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ท้องถิ่น นิยมอย่างรวดเร็วเพียงเพราะสังคมชุมชนไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ จนต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์เปลี่ยนแปลง มิติของวัฒนธรรมการดำรงอยู่ให้รอดในศตวรรษที่ 21 การสร้างความหมายและนัยในองค์ความรู้ นั้น (Producing Meaning) ให้กับสังคม สิ่งที่เรามองเห็นข้อเสียในสิ่งที่ดี (Negative Side Of The Good) ใน ศตวรรษที่ 20 ที่ผ่านมา สิ่งที่เราต้องการค้นหาในศตวรรษที่ 21 คือข้อดีในสิ่งที่ไม่ดี (Positive Side Of The Bad) เป็นการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เมื่อกาลเวลาผ่านไป (Climate Change) นำไปสู่การ

ปรับเปลี่ยนการเข้าถึงหลักธรรมโดยไม่ต้องเข้าวัด จุดเปราะบางของสังคมมักนำพาความอ่อนแอแทรกซึมจนล่มสลายในที่สุด การนำพาความเข้มแข็งกลับคืนสังคมแฉกเช่นอดีต สำหรับยุคสมัยแห่งโลกาภิวัตน์ มีความยากลำบากทะลุสลับซับซ้อนตามบริบทของสังคมและชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่สิ่งหนึ่งที่สังคมทุกอาริยะต้องการ คือ ความเสมอภาค สิทธิการเข้าถึง การเข้าใจ และร่วมรับรู้ปัญหาาร่วมกัน แก้ไขพัฒนา ตามโมเดล Thailand 4.0 ที่คาดหวังสังคมแบบ 4.0 คนในสังคมไทยแบบ 4.0 (จำนงค์ อดิวัฒน์ สิทธิ, 2552: 25)

การเปิดรับอาริธรรมตะวันตกที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมค่านิยมที่แตกต่างโดยสื่อกลางที่นำพาถ่ายทอดผ่านระบบเทคโนโลยีแบบไร้พรหมแดนแพร่เข้าสู่ระบบสังคมชุมชนทุกระดับชั้นของสังคมไทยท่ามกลางสิ่งยึดเหนี่ยวของแนวทางพัฒนาที่ขาดความสมดุลจนภาคประชาชนอ่อนล้า ขาดความเข้มแข็งต่อเนื่องของแผนพัฒนาที่รัฐไม่มุ่งเน้นความเป็นชาตินิยม หลักสูตรการศึกษาของเยาวชนไทยที่มุ่งเน้นวิชาการเกิดการแข่งขันให้ได้มาซึ่งความสำเร็จแห่งตนมากกว่าความสำเร็จแบบหมู่คณะจะมีความเป็นปัจเจกมากขึ้นมีความคิดความอ่านของตัวเองมากขึ้น ต้องการแสดงออกมากขึ้น ความเป็นปัจเจกจะเกิดขึ้นได้ 2 รูปแบบ คือ Collective Individuals และ Contra-Individuals โดยรูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบที่สร้างสรรค์ที่ผู้คนอยากอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคมเกิดเป็นสังคมที่เข้มแข็ง ส่วนในรูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบที่แตกต่างโดยมองแต่ประโยชน์ส่วนตน จึงเกิดสังคมที่เปราะบาง โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งจะมีสูง (ระพีพร คณะพลและคณะ, 2559: 243-256)

สองยุทธศาสตร์สำคัญการสร้างความเข้มแข็ง คือ การสร้างความเข้มแข็งภายใน (Strength from within) และการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก (Connect to the world) ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม (Social Well-beings) ขณะนี้ประเทศไทยอยู่ระยะ “เปลี่ยนผ่าน” วิฤตทางเศรษฐกิจ และการเมืองมักควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของโลกศตวรรษที่ 21 หากประเทศไทยไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตลอดจนไม่ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนประเทศผ่านการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจังประเทศไทย สังคมไทยอาจจะประสบกับภาวะเสื่อมถอย เมื่อโลกมีพลวัตภาคเกษตร (Green Evolution) เปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมผ่าน Industrial Revolution จนเกิดเป็น Digital Revolution เป็นระลอก ๆ ปัจจุบันเกิดการรวมตัวและการแตกตัวของเทคโนโลยีและนวัตกรรม การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งศตวรรษที่ 21 อันดับแรกต้องสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมสำหรับสมาชิกของชุมชนสังคม คือ เป็นสมาชิกชุมชนที่มีปัญญาเฉียบแหลม (Head) มีสุขภาพแข็งแรง (Health) มีจิตใจที่งดงาม (Heart) มีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความภูมิใจในความเป็นไทยแบบ (Globe Thai) การพัฒนาวัฒนธรรมให้คงรูปไม่เสื่อมสลายไปกับกระแสสังคมโลกยุคดิจิทัล มีโอกาสมากขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ (Open Innovation Economy) เป็นนวัตกรรมแบบเปิดผ่านหลักคิดว่าด้วย (NEA : N: Nobody owns) ไม่มีใครเป็นเจ้าของ (E: Everybody can use it) ทุกคนสามารถเข้าถึงและนำใช้ได้ (A:

Anybody can improve it) ใคร ๆ ก็สามารถเข้าไปแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2553: 282)

ตำบลบางปลาม้าเป็นอีกตำบลหนึ่งของอำเภอบางปลาม้าที่มีชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะชาวไทยพวน พวนเป็นคำที่เรียกกลุ่มคนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแคว้นเชียงขวางหรือบริเวณที่ราบสูงในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้ชื่อว่าพวนเพราะเชียงขวางมีแม่น้ำสายสำคัญที่ผ่าน คือแม่น้ำพวน ชาวพวนนิยมตั้งถิ่นฐานทำกินลุ่มแม่น้ำ ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้าชาวไทยพวนได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ริมแม่น้ำกระจายออกไปในปี พ.ศ. 2370 ชาวพวนนอกจากจะนับถือพระพุทธศาสนาแล้ว ยังมีขนบธรรมเนียมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองมาแต่โบราณและเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีและถือปฏิบัติตามบรรพบุรุษ เช่น ประเพณีบุญข้าวจี่ บุญข้าวหลาม บุญก้ำฟ้า บุญหมู่บ้าน บุญเข้าพรรษา บุญห่อข้าวเป็นต้น (วีรพร รอดทัศนาศนา, 2557: 17-20) เมื่อมีกิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติ ภายใต้ความโดดเด่นอันเป็นเอกลักษณ์ และด้านวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายเกื้อกูลสามัคคี ดังจะเห็นได้จากบ้านโพธิ์ศรีซึ่งเป็นพื้นที่เขตการปกครอง หมู่ 3 และ หมู่ 12 การดำเนินกิจกรรมของคนในหมู่บ้านมิได้ยึดเขตปกครองแต่อย่างใด ยังร่วมคิดร่วมทำ ฉันทันใจโดยตลอด จึงทำให้เกิดความร่วมมือในการส่งเสริมความเข้มแข็ง โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ชุมชนที่นำไปสู่สินค้า OTOP ประจำตำบล สามารถเป็นต้นแบบให้แก่พื้นที่ใกล้เคียงอื่น ๆ นอกจากนั้นก็ยังมีการจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียนชาวนาที่เป็นแหล่งการเรียนรู้การทำเกษตรชีวภาพที่มีเครือข่ายอยู่ทั่วประเทศ และนอกจากในพื้นที่ก็มีการพัฒนานำไปสู่การท่องเที่ยวด้านเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นกลายเป็นชุมชนต้นแบบของการพัฒนาความเข้มแข็งนำไปสู่การเพิ่มรายได้ของประชาชนจากการบริการการท่องเที่ยวและจำหน่ายสินค้า OTOP (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี, 2563: ออนไลน์)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจ และให้ความสำคัญต่อกระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยเฉพาะพื้นที่ตำบลบางปลาม้า ถือว่าได้ว่าเป็นชุมชนเข้มแข็งอีกชุมชนหนึ่งที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้ซึ่งนับว่าเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณธรรม จะเป็นฐานรากในการเสริมสร้างคุณภาพและความเข้มแข็งให้กับสังคม สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ บนฐานแนวคิดของการ "รู้จักเดิม รู้จักพอ และรู้จักปัน" โดยกลไกการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Growth Ending) ระหว่างพื้นที่เชื่อมโยงกับส่วนกลางเป็น Model ชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาวิถีการอยู่ร่วมกันตามแนวทางวิถีพุทธของชุมชน ตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อพัฒนาชุดความรู้เสริมสร้างกระบวนการเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Research Method) ทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบไปด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินตามกระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดจะต้องมีประสบการณ์การทำงานด้านชุมชนไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยคณะผู้วิจัยจะระบุคุณสมบัติตามที่ต้องการ ได้แก่ จะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่การวิจัย เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เชิงการบริหารจัดการ และทำงานเพื่อชุมชน เป็นนักพัฒนาชุมชน และเป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่ เป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านวิถีการอยู่ร่วมกันของชุมชนในตำบลบางปลาหม้อ และเป็นผู้ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงนโยบาย ได้แก่ พระมหาเถระในชุมชน ผู้บริหารมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และตัวแทนภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่นองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาหม้อ จำนวน 15 รูป/คน

1.2 ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากพระสงฆ์และภาครัฐ โดยเป็นผู้บริหารกิจการพระพุทธศาสนาในอำเภอ เช่น เจ้าคณะอำเภอ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาประจำอำเภอ ภาครัฐที่ดำเนินการสร้างชุมชนเข้มแข็ง รวมจำนวน 15 รูป/คน

1.3 ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ระดับวัด จำนวน 5 วัด โดยเป็นตัวแทนของเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน นักวิชาการและองค์กรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 รูป/คน

1.4 ประชาชนและกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 5 ชุมชน เป็นการศึกษาสำรวจความคิดเห็นในเชิงปริมาณเพื่อให้ทราบถึงการรับรู้ ความตระหนักในการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธซึ่งเป็นกลุ่มพระนิสิต นักศึกษาและกลุ่มคนที่ร่วมกิจกรรม จำนวน 100 รูป/คน รวมประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 160 รูป/คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา โครงการวิจัยนี้ มุ่งศึกษาวิธีการอยู่ร่วมกันตามแนวทางวิถีพุทธเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางชุมชน สร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครอบครัว ด้วยหลักธรรม และสร้างเครือข่ายวิถีพุทธให้ชุมชนเข้มแข็งของพระสงฆ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เป็นต้น

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยใช้วิธีการแบบเจาะจง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง และเป็นพื้นที่หรือชุมชนที่มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในกระบวนการศึกษาวิจัย โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกตามลักษณะอัตลักษณ์ของสถานที่โดยคำนึงถึงบริบททางด้านทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงบริบทของบ้าน วัด และโรงเรียนของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 5 ชุมชน โดยมีรายละเอียด คือ

3.1 ชุมชนบ้านโพธิ์ศรี หมู่ 3 และ หมู่ 12 ตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

3.2 ชุมชนบ้านสูตร หมู่ 2 ตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

3.3 ชุมชนบ้านบ้านเสาธง หมู่ 5 ตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

3.4 ชุมชนบ้านโนนไร่ หมู่ 11 ตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา คณะผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือนมิถุนายน – เดือนตุลาคม 2563

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สรุปผลการวิจัยทั่วไป

1.1 เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเพศหญิง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 น้อยที่สุดมีเพศชาย จำนวน 24 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.00

1.2 อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมามีอายุ 31 - 35 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมาอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 น้อยที่สุดมีอายุ 36 - 40 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

1.3 การศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 รองลงมา มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมา มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และมีระดับการศึกษาน้อยที่สุด สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

1.4 อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพ ข้าราชการ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00 รองลงมา มีอาชีพ เกษตรกรรม จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 รองลงมา มีอาชีพอื่น ๆ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 และมีอาชีพระดับน้อยที่สุด พนักงานบริษัท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00

1.5 รายได้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000 – 15,000 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 71.00 รองลงมา มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 และมีรายได้ระดับน้อยที่สุด 16,000 – 20,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 กับมีรายได้ 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.196)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น ด้านการค้นปัญหา+สาเหตุ โดยภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการค้นปัญหา+สาเหตุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.319)

4. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.326)

5. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น ด้านการลงมือปฏิบัติ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการลงมือปฏิบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.352)

6. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น ด้านการติดตามและประเมินผล

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.274)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ข้อดีของกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี การขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ ทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุขสันติ ช่วยเสริมสร้างสมานฉันท์สามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคม ช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ภายในสังคม เสริมสร้างทั้งประโยชน์สุขส่วนตนและประโยชน์สุขของสังคม ทั้งยังเป็นการสร้างแบบแผนที่ดีให้แก่สังคมโดยรวม เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างเป็นหลักปฏิบัติกลางๆ หรือเป็นหลักสากลที่คนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชาติ ทุกศาสนา ถือปฏิบัติได้ และข้อดีโดยอ้อมจากโครงการนี้คือ ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าถึงแก่นแท้ของศาสนา ด้วยการเริ่มต้นจากศีล

2. ข้อเสียของกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี การขับเคลื่อนในปัจจุบันมุ่งเน้นผลในเชิงปริมาณ เป็นโครงการของภาครัฐที่เริ่มขับเคลื่อนจากหน่วยงานราชการส่วนกลาง มีการดำเนินงานตามระบบราชการที่มีความล่าช้า และขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน คณะกรรมการในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ จึงดำเนินการไปตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ทำให้กลายเป็นปัญหาตามมา คือ คณะกรรมการโครงการแต่ละระดับขาดการประชุม ไม่มีการติดต่อประสานงานกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ตามมา ไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

3. ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อน คือ ทุกภาคส่วนยังขาดการร่วมมือกันดำเนินงานอย่างจริงจัง ขาดการประชุมติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่องระหว่างคณะสงฆ์กับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม คณะกรรมการไม่ทราบถึงบทบาทที่ชัดเจนในการทำหน้าที่ดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการ และส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเข้าร่วมโครงการ ภายในชุมชนมีปัญหาความขัดแย้งในมิติต่าง ๆ ทำให้ชาวบ้านแตกแยกขาดความร่วมมือกันในการทำกิจกรรม ทั้งยังขาดผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี ขาดผู้ที่มีจิตใจหนักแน่น ทำให้ชาวบ้านขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ และไม่อยากเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ เป็นเพียงพิธีกรรมทางศาสนา ประชาชนขาดความตระหนักเห็นความสำคัญของกระบวนการ และในชุมชนขนาดเล็กยังขาดงบประมาณในการบริหารจัดการโครงการ

4. แนวทางส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี คณะกรรมการในชุมชนควรมีการจัดประชุมกันอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย

เดือนละ 2 ครั้ง เพื่อวางแผนปรับปรุงพัฒนาขับเคลื่อนให้ก้าวไปข้างหน้า พร้อมทั้งควรมีการร่วมกันระดมทุนจากสังคมเพื่อนำมาสนับสนุนเป็นงบประมาณในการบริหารจัดการชุมชน และมีการมอบหมายภาระหน้าที่ที่ชัดเจนเพื่อให้คณะกรรมการแต่ละท่านได้ทราบถึงบทบาทของตนในการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชน สมาชิกในชุมชนควรมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ปกครองในระดับต่างๆ ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานงาน หรือเป็นตัวเชื่อมระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทุกคนช่วยกันโฆษณาประชาสัมพันธ์กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ และชักชวนถือปฏิบัติให้เสมอเหมือนกันและควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อชุมชนภาครัฐควรมีการจัดประกาศยกย่องบุคคลผู้เป็นต้นแบบทางด้านเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธอย่างเป็นทางการ สมาชิกผู้ทำหน้าที่แนะนำประชาชนควรพูดโน้มน้าวให้เขาได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ โดยการแนะนำให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ ชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ที่สังคมพึงได้รับ และชี้ให้เห็นถึงโทษของการไม่ปกป้องชุมชน ซึ่งควรมีการนัดประชุมร่วมกันทำกิจกรรมชุมชนสามัคคี อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐและผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายและสนับสนุนให้มีกิจกรรมเรารักชุมชนร่วมกันสร้างสรรค์พัฒนาสื่อการเรียนรู้ และนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกและเป็นตัวช่วยในการเรียนการสอนพุทธศาสนิกชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและความสุขสันต์ของสังคมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีแนวทางในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน ดังต่อไปนี้

2.1 คณะกรรมการชุมชน ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ ควรตระหนักเห็นความสำคัญของกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ ร่วมประชุมขับเคลื่อนโครงการอย่างต่อเนื่อง เห็นว่าเป็นงานที่ทุกภาคส่วนในสังคมต้องช่วยกัน ไม่ใช่เป็นงานขององค์กรใดหน่วยงานหนึ่ง

2.2 สมาชิกในชุมชนร่วมกันอบรมพัฒนาศักยภาพ ได้แก่ เด็กและเยาวชน ผู้มีจิตอาสาทั่วไป ให้มีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ

2.3 ทุกภาคส่วนในสังคมร่วมกันระดมทุนเพื่อนำมาใช้เป็นงบประมาณในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ โดยมีพระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. อพปร. เป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการนำผลการวิจัยเรื่องดังกล่าวนี้ ไปทำการศึกษาต่อเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ ดังต่อไปนี้

3.1 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความต้องการเข้าร่วมกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ

3.2 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชน เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ

3.3 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางการอบรมพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการขับเคลื่อนงานกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ ในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ

3.4 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ ของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง

3.5 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธ อย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง (References)

- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. (2552). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิจิตรธรรมานุรักษ์. (2560). การประยุกต์ใช้หลักธรรมพุทธธรรมสำหรับการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ระพีพร คณะพลและคณะ. (2559). หน้าที่ส่วนทางการบริหารท้องถิ่น: บทบาททางสังคมกับการเสริมสร้างชุมชนสันติสุข. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*.
- วีรพร รอดทัศนาศ. (2560). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มไทยพวน: กรณีศึกษาชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. *หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว*, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2553). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*, (พิมพ์ครั้งที่ 3), กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย..
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี. [ออนไลน์]. โครงการพัฒนาหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2563 เข้าถึงได้จาก <https://suphanburi.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/67/2017/04/OVC.pdf>